

Η μαγεία της Ελληνικής γλώσσας
 Αλέξανδρος Αγγελής
 Αντίβαρο, Δεκέμβριος 2007

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στις μέρες μας όπου αμφισβητούνται ακόμα και τα αυτονόητα, έχει αρχίσει να ακούγεται η άποψη ότι δεν υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες γλώσσες, αλλά ότι όλες έχουν την ίδια αξία. Αυτό είναι τόσο παράλογο να το πιστεύει κανείς, όσο το να πιστεύει ότι μπορούν σε έναν αγώνα δρόμου όλοι οι δρομείς να τερματίσουν ταυτόχρονα. Κάτι τέτοιο είναι απλά αδύνατον. Το συγκεκριμένο παράδειγμα είναι κάτι πολύ απλό, πόσο μάλλον όταν έχουμε να κάνουμε με κάτι τόσο πολύπλοκο όσο η γλώσσα. Δηλαδή μπορεί μια γλώσσα πρωτόγονου επιπέδου με 10 διαφορετικές λέξεις να έχει την ίδια αξία με μια γλώσσα τόσο σύνθετη όσο οι σημερινές; Ποιός λογικός άνθρωπος μπορεί να το δεχτεί αυτό; Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι οι χιμπατζήδες χρησιμοποιούν μια «γλώσσα» με ένα λεξιλόγιο από τριάντα λέξεις-κραυγές.

Σκοπός αυτού του κειμένου δεν είναι να υποβαθμίσει κάποιες γλώσσες, αλλά να αποδείξει με αντικειμενικά κριτήρια ότι δεν έχουν όλες οι γλώσσες την ίδια αξία (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η κάθε γλώσσα δεν έχει την αξία της). Υπάρχουν σήμερα περίπου 3.000 διαφορετικές γλώσσες (η πλειοψηφία των οποίων δεν έχει σύστημα γραφής). Είναι σίγουρο ότι κάθε γλώσσα έχει την δική της αξία και πρέπει να αγωνιζόμαστε όλοι ώστε όλες οι γλώσσες να επιβιώσουν. Δυστυχώς πολλές γλώσσες έχουν ήδη εκλείψει και θα εκλείψουν και στο μέλλον, και αυτό είναι πραγματικά μια αμαρτία. Όσο αμαρτία είναι όταν εξαφανίζεται ένα είδος ζώου διότι και η γλώσσα κάτι τέτοιο είναι, ένας «ζωντανός» οργανισμός που εξελίσσεται και είτε επιβιώνει είτε χάνεται. Πρακτική δυστυχώς συνέπεια αυτού είναι να χάνονται σημαντικά κομμάτια της εξέλιξης της ανθρώπινης πορείας, για την οποία δεν έχουμε ιδιαίτερα πολλές γνώσεις.

Για πολλούς μη-Έλληνες γλωσσολόγους και ανθρώπους του πνεύματος, είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η Ελληνική γλώσσα (ιδιαίτερω τα Αρχαία Ελληνικά) είναι η ανώτερη μορφή γλώσσας που έχει επινοήσει ποτέ το ανθρώπινο πνεύμα. Οι απόψεις αυτές δεν είναι αυθαίρετες, αλλά βασίζονται σε κριτήρια αντικειμενικά σχετικά με την αξιολόγηση μιας γλώσσας. Παρακάτω θα περιγράψουμε μία σειρά από ιδιότητες τις Ελληνικής γλώσσας και θα αντιπαραβάλουμε κάποιες ξένες γλώσσες (συνήθως την Αγγλική, καθώς αυτή είναι η πιό διαδεδομένη) προς σύγκριση.

ΠΛΟΥΤΟΣ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

Είναι γνωστή η έκφραση που χρησιμοποιούν οι Άγγλοαμερικάνοι όταν ψάχνουν να βρουν την κατάλληλη λέξη για κάποια έννοια «Οι

Έλληνες θα έχουν μια λέξη για αυτό». Φράση την οποίαν πρώτος είχε γράψει ο καθηγητής Όλιβερ Τάπλιν στο βιβλίο του «Ελληνικό πυρ».

Ενώ η Αγγλική γλώσσα έχει, βάση του μεγάλου Αμερικανικού λεξικού Merriam-Webster, περίπου 166.724 λεξίτυπους (σύμφωνα με το ίδιο λεξικό 41.214 από αυτές τις λέξεις είναι αμιγώς Ελληνικές, χωρίς να υπολογίζουμε τις σύνθετες και τις Ελληνογενείς) [10], η Ελληνική γλώσσα περιλαμβάνει ήδη, στην καταγραφή μέχρι λίγο πριν από την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως, 1.200.000 λεξίτυπους. Το εντυπωσιακό αυτό νούμερο προκύπτει από το έγκριτο TLG (Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας) το οποίο ακόμα δεν έχει τελειώσει την καταγραφή όλων των Ελληνικών κειμένων. Εκτιμάται μάλιστα από την διευθύντρια του TLG, κα Μαρία Παντελιά, ότι μόλις τελειώσει η καταγραφή θα έχουν αποθησαυριστεί ίσως μέχρι και 2.000.000 λεξίτυποι.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον κ Α. Κωσταντινίδη συγγραφέα των βιβλίων «Οι Ελληνικές λέξεις στην Αγγλική γλώσσα» και «Η οικουμενική διάσταση της Ελληνικής γλώσσας», πολλά λεξικά σταματούν την ετυμολογία της λέξης στην Λατινική ρίζα αγνοώντας το γεγονός ότι η πλειονότητα των ίδιων των Λατινικών λέξεων έχουν Ελληνική ρίζα.

Πολλές Ομηρικές λέξεις σώζονται ακόμα και σήμερα στις Ευρωπαϊκές γλώσσες, και αυτές οι πάμπολλες λέξεις φυσικά δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των «αμιγώς Ελληνικών» που αναφέραμε νωρίτερα. Μία από αυτές τις λέξεις είναι το γνωστό «kiss». Ακούγεται αστεία σαν δήλωση ότι είναι στην ουσία Ελληνική λέξη ε; Και όμως, στα Αρχαία Ελληνικά, το «φιλώ» είναι «κυνέω / κυνώ», εξ'ού και το προσκυνώ (σημαίνει κάνω ένα βήμα μπροστά και δίνω ένα φιλή). Στην προστακτική το ρήμα γίνεται «κύσον με», δηλαδή «φίλησε με», όπως θα είπε και η Πηνελόπη στον Οδυσσέα όταν τον είδε να επιστρέφει στην Ιθάκη. Στα Αγγλικά θα λέγαμε «kiss me». Ο βαθμός ομοιότητας των δύο φράσεων δεν αφήνει χώρο για αμφιβολίες. Και αυτό είναι μόνο ένα από τα πολλά παραδείγματα.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Η δύναμη της Ελληνικής γλώσσας βρίσκεται στην ικανότητά της να πλάθεται όχι μόνο προθεματικά ή καταληκτικά, αλλά διαφοροποιώντας σε μερικές περιπτώσεις μέχρι και την ρίζα της λέξης (π.χ. «τρέχω» και «τροχός» παρόλο που είναι από την ίδια οικογένεια αποκλίνουν ελαφρώς στην ρίζα). Η Ελληνική γλώσσα είναι ειδική στο να δημιουργεί σύνθετες λέξεις με απίστευτων δυνατοτήτων χρήσεις, πολλαπλασιάζοντας το λεξιλόγιο.

Το διεθνές λεξικό Webster's (Webster's New International Dictionary) αναφέρει «*Η Λατινική και η Ελληνική, ιδίως η Ελληνική, αποτελούν ανεξάντλητη πηγή υλικών για την δημιουργία επιστημονικών όρων.*» ενώ οι Γάλλοι λεξικογράφοι Jean Bouffartigue και Anne-Marie Delrieu τονίζουν «*Η επιστήμη βρίσκει ασταμάτητα νέα αντικείμενα ή έννοιες. Πρέπει να τα ονομάσει. Ο θησαυρός των Ελληνικών ριζών βρίσκεται μπροστά της, αρκεί να*

αντλήσει από εκεί. Θα ήταν πολύ περίεργο να μην βρεί αυτές που χρειάζεται».

Ο Γάλλος συγγραφέας Ζακ Λακαρριέρ, έκθαμβος μπροστά στο μεγαλείο της Ελληνικής, είχε δηλώσει σχετικώς «*Η Ελληνική γλώσσα έχει το χαρακτηριστικό να προσφέρεται θαυμάσια για την έκφραση όλων των ιεραρχιών με μια απλή εναλλαγή του πρώτου συνθετικού. Αρκεί κανείς να βάλει ένα παν- πρώτο- αρχί- υπέρ- ή μια οποιαδήποτε άλλη πρόθεση μπροστά σε ένα θέμα. Κι αν συνδυάσει κανείς μεταξύ τους αυτά τα προθέματα, παίρνει μια ατελείωτη ποικιλία διαβαθμίσεων. Τα προθέματα εγκλείονται τα μεν στα δε σαν μια σημασιολογική κλίμακα, η οποία ορθώνεται πρὸς τον ουρανό των λέξεων.*»

Είναι αλήθεια ότι μπορούμε να βάλουμε και παραπάνω από μια πρόθεση μπροστά απο μία λέξη, ακριβώς όπως περιγράφει ο Γάλλος φίλος μας. Παραδείγματα συνδυασμών πολλαπλών προθέσεων με λέξεις που να δημιουργούν νέες λέξεις υπάρχουν άπειρα. Αντικαταβάλλω, επαναδιατυπώνω, αντιπαρέρχομαι, ανακατασκευάζω κτλ.

Στην Ιλιάδα του Ομήρου η Θέτις θρηνεί για ότι θα πάθει ο υιός της σκοτώνοντας τον Έκτωρα «διό και δυσαριστοτοκείαν αυτήν ονομάζει». Η λέξη αυτή από μόνη της είναι ένα μοιρολόι, δυς + άριστος + τίκτω (=γεννώ) και σημαίνει όπως αναλύει το Ετυμολογικόν το Μέγα «που για κακό γέννησα τον άριστο». Ποιά άλλη γλώσσα στον κόσμο θα μπορούσε να αποδώσει σε μία μόνο λέξη τόσα πολλά και υψηλά νοήματα; Και όπως έλεγαν και οι Αρχαίοι, «το Λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν».

Προ ολίγων ετών κυκλοφόρησε στην Ελβετία το λεξικό ανύπαρκτων λέξεων (Dictionnaire DesMots Inexistants) όπου προτείνεται να αντικατασταθούν Γαλλικές περιφράσεις με μονολεκτικούς όρους από τα

Ελληνικά.

Π.χ. andropre, biopaleste, dysparegorete, ecogeniarche, elpidophore, glossoctonie, philomatheem tachymathie, theopempte κλπ, περίπου 2.000 λήμματα με προοπτική περαιτέρω εμπλουτισμού.

Ο Godefroi Herman, ο Γάλλος μεταφραστής των Διονυσιακών του Νόννου, ομολογεί «*Πόσες φορές μεταφράζοντας δεν ανέκραξα όπως ο Ρονσάρ: Πόσο είμαι περίλυπος που η γλώσσα η Γαλλική δεν δημιουργεί λέξεις όπως η Ελληνική... ωκύμορος, δύσποτος, ολιγοφρονείν...*».

Η ΑΚΡΙΒΟΛΟΓΙΑ

Στα Αγγλικά το ρήμα και το ουσιαστικό συχνά χρησιμοποιούν ακριβώς την ίδια λέξη π.χ. «drink» που σημαίνει και «ποτό» και «πίνω». Επιπλέον τα ονόματα δεν έχουν κλίσεις, για παράδειγμα στα Ελληνικά λέμε «Ο Θεός, του Θεού, τω Θεώ, τον Θεό, ω Θεέ» ενώ στα Αγγλικά έχουμε μια μόνο λέξη για όλες αυτές τις έννοιες, το «God». Είναι προφανές λοιπόν, ότι τουλάχιστον όσον αφορά την ακριβολογία, γλώσσες όπως τα Ελληνικά υπερτερούν σαφώς σε σχέση με γλώσσες

σαν τα Αγγλικά. Είναι λογικό άλλωστε αν κάτσει να το σκεφτεί κανείς, ότι μπορεί πολύ πιο εύκολα να καθιερωθεί μια γλώσσα διεθνής όταν είναι πιο εύκολη στην εκμάθηση, από τη άλλη όμως μια τέτοια γλώσσα εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να είναι τόσο ποιοτική.

Συνέπεια των παραπάνω είναι ότι η Αγγλική γλώσσα δεν μπορεί να είναι λακωνική όπως είναι η Ελληνική, καθώς για να μην είναι διφορούμενο το νόημα της εκάστοτε φράσης, πρέπει να χρησιμοποιηθούν επιπλέον λέξεις. Για παράδειγμα η λέξη «drink» σαν αυτοτελής φράση δεν υφίσταται στα Αγγλικά, καθώς μπορεί να σημαίνει «ποτό», «πίνω», «πιές» κτλ. Αντιθέτως στα Ελληνικά η φράση «πιές» βγάζει νόημα, χωρίς να χρειάζεται να βασιστείς στα συμφραζόμενα για να καταλάβεις το νόημά της.

Παρένθεση: Να θυμίσουμε εδώ ότι στα Αρχαία Ελληνικά εκτός από Ενικός και Πληθυντικός αριθμός, υπήρχε και Δυϊκός αριθμός. Υπάρχει στα Ελληνικά και η Δοτική πτώση εκτός από τις υπόλοιπες 4 πτώσεις ονομαστική, γενική, αιτιατική και κλιτική. Η Δοτική χρησιμοποιείται συνεχώς στον καθημερινό μας λόγο (π.χ. Βάσει των μετρήσεων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι...) και είναι πραγματικά άξιον λόγου το γιατί εκδιώχθηκε βίαια από την νεοελληνική γλώσσα. Ακόμα παλαιότερα, εκτός από την εξορισμένη αλλά ζωντανή Δοτική υπήρχαν και άλλες τρεις επιπλέον πτώσεις οι οποίες όμως χάθηκαν.

Το ίδιο πρόβλημα, σε πολύ πιο έντονο φυσικά βαθμό, έχει και η Κινεζική γλώσσα. Όπως μας λέει και ο Κρητικός δημοσιογράφος Α. Κρασανάκης *«Επειδή οι απλές λέξεις είναι λίγες, έχουν αποκτήσει πάρα πολλές έννοιες, για να καλύψουν τις ανάγκες της έκφρασης, πρβλ π.χ.: “σι” = γνωρίζω, είμαι, ισχύς, κόσμος, όρκος, αφήνω, θέτω, αγαπώ, βλέπω, φροντίζω, περπατώ, σπίτι κ.τ.λ., «πα» = μπαλέτο, οκτώ, κλέφτης, κλέβω... «πάϊ» = άσπρο, εκατό, εκατοστό, χάνω...»* . Ίσως να υπάρχει ελαφρά διαφορά στον τονισμό, αλλά δύσκολα μπορώ να φανταστώ πως θα μπορούσαν να υπάρχουν δεκάδες διαφορετικοί τονισμοί για μία μονοσύλλαβη λέξη, ώστε να διαχωρίσουν φωνητικά όλες οι πιθανές της έννοιες. Αλλά ακόμα και να υπάρχει, πως είναι δυνατόν να καταστήσεις ένα σημαντικό κείμενο (π.χ. συμβόλαιο) ξεκάθαρο;

Η ΚΥΡΙΟΛΕΞΙΑ

Στην Ελληνική γλώσσα ουσιαστικά δεν υπάρχουν συνώνυμα, καθώς όλες οι λέξεις έχουν λεπτές εννοιολογικές διαφορές μεταξύ τους. Για παράδειγμα η λέξη «λωποδύτης» χρησιμοποιείται για αυτόν που βυθίζει το χέρι του στο ρούχο (=λωπή) μας και μας κλέβει, κρυφά δηλαδή, ενώ ο «ληστής» είναι αυτός που μας κλέβει φανερά, μπροστά στα μάτια μας. Επίσης το «άγειν» και το «φέρειν» έχουν την ίδια έννοια. Όμως το πρώτο χρησιμοποιείται για έμψυχα όντα, ενώ το δεύτερο για τα άψυχα.

Στα Ελληνικά έχουμε τις λέξεις «κεράννυμι», «μίγνυμι» και «φύρω» που όλες έχουν το νόημα του «ανακατεύω». Όταν ανακατεύουμε δύο στερεά ή δύο υγρά μεταξύ τους αλλά χωρίς να συνεπάγεται νέα ένωση (π.χ. λάδι με νερό), τότε χρησιμοποιούμε την λέξη «μειγνύω»

ενώ όταν ανακατεύουμε υγρό με στερεό τότε λέμε «φύρω». Εξ'ού και η λέξη «αιμόφυρτος» που όλοι γνωρίζουμε αλλά δεν συνειδητοποιούμε τι σημαίνει. Όταν οι Αρχαίοι Έλληνες πληγωνόντουσαν στην μάχη, έτρεχε τότε το αίμα και ανακατευόταν με την σκόνη και το χώμα. Το κεράννυμι σημαίνει ανακατεύω δύο υγρά και φτιάχνω ένα νέο, όπως για παράδειγμα ο οίνος και το νερό. Εξ'ού και ο «άκρατος» (δηλαδή καθαρός) οίνος που λέγαν οι Αρχαίοι όταν δεν ήταν ανακατεμένος (κεκραμμένος) με νερό.

Τέλος η λέξη «παντρεμένος» έχει διαφορετικό νόημα από την λέξη «νυμφευμένος», διαφορά που περιγράφουν οι ίδιες οι λέξεις για όποιον τους δώσει λίγη σημασία. Η λέξη παντρεμένος προέρχεται από το ρήμα υπανδρεύομαι και σημαίνει τίθεμαι υπό την εξουσία του ανδρός ενώ ο άνδρας νυμφεύεται, δηλαδή παίρνει νύφη. Γνωρίζοντας τέτοιου είδους λεπτές εννοιολογικές διαφορές, είναι πραγματικά πολύ αστεία μερικά από τα πράγματα που ακούμε στην καθημερινή – συχνά λαθεμένη – ομιλία (π.χ. «ο Χ παντρεύτηκε»).

Η Ελληνική γλώσσα έχει λέξεις για έννοιες οι οποίες παραμένουν χωρίς απόδοση στις υπόλοιπες γλώσσες, όπως άμιλλα, θαλπωρή και φιλότιμο. Μόνον η Ελληνική γλώσσα ξεχωρίζει την ζωή από τον βίο, την αγάπη από τον έρωτα. Μόνον αυτή διαχωρίζει, διατηρώντας το ίδιο ριζικό θέμα, το ατύχημα από το δυστύχημα, το συμφέρον από το ενδιαφέρον.

ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Το εκπληκτικό είναι ότι η ίδια η Ελληνική γλώσσα μας διδάσκει συνεχώς πως να γράφουμε σωστά. Μέσω της ετυμολογίας, μπορούμε να καταλάβουμε ποιός είναι ο σωστός τρόπος γραφής ακόμα και λέξεων που ποτέ δεν έχουμε δει ή γράψει.

Το «πειρούνι» για παράδειγμα, για κάποιον που έχει βασικές γνώσεις Αρχαίων Ελληνικών, είναι προφανές ότι γράφεται με «ει» και όχι με «ι» όπως πολύ άστοχα το γράφουμε σήμερα. Ο λόγος είναι πολύ απλός, το «πειρούνι» προέρχεται από το ρήμα «πείρω» που σημαίνει τρυπώ-διαπερνώ, ακριβώς επειδή τρυπάμε με αυτό το φαγητό για να το πιάσουμε. Επίσης η λέξη «συγκεκριμένος» φυσικά και δεν μπορεί να γραφτεί «συγκεκρυμμένος», καθώς προέρχεται από το «κρυμένος» (αυτός που έχει δηλαδή κριθεί) και όχι βέβαια από το «κρυμμένος» (αυτός που έχει κρυφτεί). Άπειρα παραδείγματα τέτοιου είδους υπάρχουν, σχεδόν ολόκληρο το λεξικό της Ελληνικής.

Άρα το να υπάρχουν πολλά γράμματα για τον ίδιο ήχο (π.χ. η, ι, υ, ει, οι κτλ) όχι μόνο δεν θα έπρεπε να μας δυσκολεύει, αλλά αντιθέτως να μας βοηθάει στο να γράφουμε πιο σωστά, εφόσον βέβαια έχουμε μια βασική κατανόηση της γλώσσας μας. Επιπλέον η ορθογραφία με την σειρά της μας βοηθάει αντίστροφα στην ετυμολογία αλλά και στην ανίχνευση της ιστορική πορείας της κάθε μίας λέξης.

Η ΣΟΦΙΑ

Στην γλώσσα έχουμε το σημαίνον (την λέξη) και το σημαινόμενο (την έννοια). Στην Ελληνική γλώσσα αυτά τα δύο έχουν πρωτογενή

σχέση, καθώς αντίθετα με τις άλλες γλώσσες το σημαίνουν δεν είναι μια τυχαία σειρά από γράμματα. Σε μια συνηθισμένη γλώσσα όπως τα Αγγλικά μπορούμε να συμφωνήσουμε όλοι να λέμε το σύννεφο *car* και το αυτοκίνητο *cloud*, και από την στιγμή που το συμφωνήσουμε και εμπρός να είναι έτσι. Στα Ελληνικά κάτι τέτοιο είναι αδύνατον. Για αυτόν τον λόγο πολλοί διαχωρίζουν τα Ελληνικά σαν «εννοιολογική» γλώσσα από τις υπόλοιπες «σημειολογικές» γλώσσες.

Μάλιστα ο μεγάλος φιλόσοφος και μαθηματικός Βένερ Χάιζενμπεργκ είχε παρατηρήσει αυτή την σημαντική ιδιότητα για την οποία είχε πει *«Η θητεία μου στην αρχαία Ελληνική γλώσσα υπήρξε η σπουδαιότερη πνευματική μου άσκηση. Στην γλώσσα αυτή υπάρχει η πληρέστερη αντιστοιχία ανάμεσα στην λέξη και στο εννοιολογικό της περιεχόμενο.»*

Όπως μας έλεγε και ο Αντισθένης, «Αρχή σοφίας, η των ονομάτων επίσκεψις». Για παράδειγμα ο «άρχων» είναι αυτός που έχει δική του γή (άρα=γή + έχων). Και πραγματικά, ακόμα και στις μέρες μας είναι πολύ σημαντικό να έχει κανείς δική του γή / δικό του σπίτι. Ο «βοηθός» σημαίνει αυτός που στο κάλεσμα τρέχει. Βοή=φωνή + θέω=τρέχω. Ο Αστήρ είναι το αστέρι, αλλά η ίδια η λέξη μας λέει ότι κινείται, δεν μένει ακίνητο στον ουρανό (α + στήρ από το ίστημι που σημαίνει στέκομαι).

Αυτό που είναι πραγματικά ενδιαφέρον, είναι ότι πολλές φορές η λέξη περιγράφει ιδιότητες της έννοιας την οποίαν εκφράζει, αλλά με τέτοιο τρόπο που εντυπωσιάζει και δίνει τροφή για την σκέψη. Για παράδειγμα ο «φθόνος» ετυμολογείται από το ρήμα «φθίνω» που σημαίνει μειώνομαι. Και πραγματικά ο φθόνος σαν συναίσθημα, σιγά σιγά μας φθίνει και μας καταστρέφει. Μας «φθίνει» - ελαττώνει σαν άνθρωπος – και μας φθίνει μέχρι και τη υγεία μας. Και φυσικά όταν θέλουμε να χαρακτηρίσουμε κάτι που είναι τόσο πολύ ώστε να μην τελειώνει πως το λέμε; Μα φυσικά «άφθονο».

Έχουμε την λέξη «ωραίος» που προέρχεται από την «ώρα». Διότι για να είναι κάτι ωραίο, πρέπει να έρθει και στην ώρα του. Ωραίο δεν είναι ένα φρούτο ούτε άγουρο ούτε σαπισμένο, και ωραία γυναίκα δεν είναι κάποια ούτε στα 70 της άλλα ούτε φυσικά και στα 10 της. Ούτε το καλύτερο φαγητό είναι ωραίο όταν είμαστε χορτάτοι, επειδή δεν μπορούμε να το απολαύσουμε. Ακόμα έχουμε την λέξη «ελευθερία» για την οποία το «Ετυμολογικόν Μέγα» διατείνεται «παρα το ελεύθειν όπου ερά» = το να πηγαίνει κανείς όπου αγαπά . Άρα βάσει της ίδιας της λέξης, ελεύθερος είσαι όταν έχεις την δυνατότητα να πάς όπου αγαπάς. Πόσο ενδιαφέρουσα ερμηνεία...

Το άγαλμα ετυμολογείται από το αγάλλομαι (ευχαριστιέμαι) επειδή όταν βλέπουμε ένα όμορφο αρχαιοελληνικό άγαλμα η ψυχή μας αγάλλεται. Και από το θέαμα αυτό επέρχεται η αγαλλίαση. Αν κάνουμε όμως την ανάλυση της λέξης αυτής θα δούμε ότι είναι σύνθετη από αγάλλομαι + ίαση(=γιατρεία). Άρα για να συνοψίσουμε, όταν βλέπουμε ένα όμορφο άγαλμα (ή οτιδήποτε όμορφο), η ψυχή μας αγάλλεται και ιατρευόμαστε. Και πραγματικά, γνωρίζουμε όλοι

ότι η ψυχική μας κατάσταση συνδέεται άμεσα με την σωματική μας υγεία. Παρένθεση: και μια και το έφερε η «κουβέντα», η Ελληνική γλώσσα μας λέει και τι είναι άσχημο. Από το στερητικό «α» και την λέξη σχήμα μπορούμε εύκολα να καταλάβουμε τι. Για σκεφτείτε το λίγο...

Σε αυτό το σημείο, δεν μπορούμε παρά να σταθούμε στην αντίστοιχη Λατινική λέξη για το άγαλμα (που άλλο από Λατινική δεν είναι). Οι Λατίνοι ονόμασαν το άγαλμα, *statua* από το Ελληνικό «ίστημι» που ήδη αναφέραμε σαν λέξη, και το ονόμασαν έτσι επειδή στέκει ακίνητο. Προσέξτε την τεράστια διαφορά σε φιλοσοφία μεταξύ των δύο γλωσσών, αυτό που σημαίνει στα Ελληνικά κάτι τόσο βαθύ εννοιολογικά, για τους Λατίνους είναι απλά ένα ακίνητο πράγμα.

Μια και αναφέραμε τα Λατινικά, ας κάνουμε άλλη μια σύγκριση. Ο «άνθρωπος στα Ελληνικά ετυμολογείται ως το όν που κυττάει προς τα πάνω (άνω + θρώσκω). Πόσο σημαντική και συναρπαστική ετυμολογία που μπορεί να αποτελέσει βάση ατελείωτων φιλοσοφικών συζητήσεων. Αντίθετα στα Λατινικά ο άνθρωπος είναι «Homo» που ετυμολογείται από το χώμα. Το όν που κυττάει ψηλά στον ουρανό λοιπόν για τους Έλληνες, σκέτο χώμα για τους Λατίνους... Υπάρχουν και άλλα παρόμοια παραδείγματα που θα μπορούσαν να αναφερθούν εδώ. Είναι λογικό στο κάτω κάτω ότι μια γλώσσα που βασίστηκε στην Ελληνική αντιγράφοντάς την, εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να έχει τα ίδια υψηλά νοήματα.

Είναι προφανής η σχέση που έχει η γλώσσα με την σκέψη του ανθρώπου. Όπως λέει και ο George Orwell στο αθάνατο έργο του «1984», απλή γλώσσα σημαίνει και απλή σκέψη. Εκεί το καθεστώς προσπαθούσε να περιορίσει την γλώσσα για να περιορίσει την σκέψη των ανθρώπων, καταργώντας συνεχώς λέξεις. «*Η γλώσσα και οι κανόνες αυτής αναπτύσσουν την κρίση*» έγραφε ο Μιχάι Εμινέσκου, εθνικός ποιητής των Ρουμάνων. Μια πολύπλοκη γλώσσα αποτελεί μαρτυρία ενός προηγμένου πνευματικά πολιτισμού. Το να μιλάς σωστά σημαίνει να σκέφτεσαι σωστά, να γεννάς διαρκώς λόγο και όχι να παπαγαλίζεις λέξεις και φράσεις.

Όπως σημειώνει και ο «δικός μας» Κωνσταντίνος Τσάτσος, πρώην Υπουργός, πρώην Πρόεδρος Δημοκρατίας και συγγραφέας, «Όσο πιο προηγμένος είναι ο πολιτισμός ενός έθνους, τόσο πιο πλούσιες σε προϊστορία, και συνεπώς και σε ουσία, είναι οι λέξεις της γλώσσας... Με την γλώσσα μεταδίδουμε λογικούς συνειρμούς και διεγείρομε συναισθήματα... Κάθε λαός έχει την γλώσσα που του αξίζει. Στην γλώσσα, όπως και στα τραγούδια του, εναποθηκεύεται ο πολιτισμός του... είναι ο πιο αδιάψευστος μάρτυρας της ιστορικής του συνείδησης και της ιστορικής του συνέχειας.»

Η ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑ

Η Ελληνική φωνή κατά την αρχαιότητα ονομαζόταν «αυδή». Η λέξη αυτή δεν είναι τυχαία, προέρχεται από το ρήμα «άδω» που σημαίνει τραγουδώ. Όπως γράφει και ο μεγάλος ποιητής και ακαδημαϊκός Νικηφόρος Βρεττάκος:

«Όταν κάποτε φύγω από τούτο το φώς
θα ελιχθώ προς τα πάνω, όπως ένα
ποταμάκι που μουρμουρίζει.
Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα
στους γαλάζιους διαδρόμους
συναντήσω αγγέλους, θα τους
μιλήσω Ελληνικά, επειδή
δεν ξέρουνε γλώσσες. Μιλάνε
Μεταξύ τους με μουσική.»

Ο γνωστός Γάλλος συγγραφέας Ζακ Λακαρριέρ επίσης μας περιγράφει την κάτωθι εμπειρία από το ταξίδι του στην Ελλάδα «Ακουγα αυτούς τους ανθρώπους να συζητούν σε μια γλώσσα που ήταν για μένα αρμονική αλλά και ακατάληπτα μουσική. Αυτό το ταξίδι προς την πατρίδα – μητέρα των εννοιών μας – μου απεκάλυπτε έναν άγνωστο πρόγονο, που μιλούσε μια γλώσσα τόσο μακρινή στο παρελθόν, μα οικεία και μόνο από τους ήχους της. Αισθάνθηκα να τα έχω χαμένα, όπως αν μου είχαν πεί ένα βράδυ ότι ο αληθινός μου πατέρας ή η αληθινή μου μάνα δεν ήσαν αυτοί που με είχαν αναστήσει.»

Ο διάσημος Έλληνας και διεθνούς φήμης μουσικός Ιάνης Ξενάκης είχε πολλές φορές τονίσει ότι η μουσικότητα της Ελληνικής είναι εφάμιλλη της συμπαντικής. Αλλά και ο Γίββων μίλησε για μουσικότητα και γονιμότητα γλώσσα, που δίνει κορμί στις φιλοσοφικές αφαιρέσεις και ψυχή στα αντικείμενα των αισθήσεων. Ας μην ξεχνάμε ότι οι Αρχαίοι Έλληνες δεν χρησιμοποιούσαν ξεχωριστά σύμβολα για νότες, χρησιμοποιούσαν τα ίδια τα γράμματα του αλφαβήτου.

«Οι τόνοι της Ελληνικής γλώσσας είναι μουσικά σημεία που μαζί με τους κανόνες προφυλάττουν απο την παραφωνία μια γλώσσα κατ'εξοχήν μουσική, όπως κάνει η αντίστιξη που διδάσκεται στα ωδεία, ή οι διέσεις και υφέσεις που διορθώνουν τις κακόηχες συγχορδίες» όπως σημειώνει η φιλόλογος και συγγραφέας Α. Τζιροπούλου Ευσταθίου.

Είναι γνωστό εξ'άλλου πως όταν οι Ρωμαίοι πολίτες πρωτάκουσαν στην Ρώμη Έλληνες ρήτορες, συνέρρεαν να αποθαυμάσουν, ακόμη και όσοι δεν γνώριζαν Ελληνικά, τους ανθρώπους που «ελάλουν ως αηδόνες». Δυστυχώς κάπου στην πορεία της Ελληνικής φυλής, η μουσικότητα αυτή (την οποία οι Ιταλοί κατάφεραν και κράτησαν) χάθηκε, προφανώς στα μαύρα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Να τονίσουμε εδώ ότι οι άνθρωποι της επαρχίας του οποίους συχνά κοροϊδεύουμε για την προφορά τους, είναι πιο κοντά στην Αρχαιοελληνική προφορά από ότι εμείς οι άνθρωποι της πόλεως.

Η Ελληνική γλώσσα επεβλήθη αβίαστα (στους Λατίνους) και χάρη στην μουσικότητά της. Όπως γράφει και ο Ρωμαίος Οράτιος «*Η Ελληνική φυλή γεννήθηκε ευνοημένη με μία γλώσσα εύηχη, γεμάτη μουσικότητα*». Και δεν είναι τυχαίο που απομνημονεύουμε ευκολότερα ένα ποίημα παρά μια σελίδα πεζογραφήματος. Και όπως

ακριβώς έλεγαν και οι ίδιοι οι Ρωμαίοι, η Ελληνική γλώσσα θα παραμένει *«η ευπρεπεστάτη των γλωσσών και η γλυκυτέρα εις μουσικότητα»*.

Άλλος ξένος καθηγητής, ο Στέφεν Ντόιτς, διαπιστώνει έκθαμβος ότι μέσα από τους στίχους του Ομήρου αναδύεται μουσική *«Είναι τόσο έντεχνα συντεθειμένοι, ώστε απολαμβάνοντας την ανάγνωση απολαμβάνεις και την μουσική.»*. Και ο Ζάκ Μπουσάρ, Καναδός καθηγητής γράφει ότι *«Η απαγγελία σέβεται τα μακρά και τα βραχεία φωνήεντα, δηλαδή το καλούπι του εξαμέτρου»*, και αναλύει *«πως η ψιλή και η δασεία, η περισπωμένη και η οξεία, η μακρόχρονη λήγουσα και τα βραχύχρονα φωνήεντα... γίνονται νότες»*.

ΑΥΤΟΦΩΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

Όλοι γνωρίζουμε ότι οι Ευρωπαϊκές γλώσσες έχουν τις ρίζες τους στα Λατινικά. Αυτό που ίσως μερικοί να αγνοούν είναι ότι τα ίδια τα Λατινικά έχουν βασιστεί πάνω στα Ελληνικά. Από το ίδιο το αλφάβητο (οι Ρωμαίοι πήραν αυτούσιο και απaráλλακτο το Χαλκιδικό αλφάβητο) μέχρι και την πλειοψηφία του λεξιλογίου.

Πρίν ο Κικέρων, ο δημιουργός ουσιαστικά της Λατινικής γλώσσας, έρθει στην Ελλάδα για να σπουδάσει, οι Ρωμαίοι είχαν μερικές εκατοντάδες μόνο λέξεις με αγροτικό, οικογενειακό και στρατιωτικό περιεχόμενο. Όταν επέστρεψε στην Ρώμη, πήρε μαζί του κάποιες χιλιάδες Ελληνικές λέξεις δηλωτικές πολιτισμού και ένα «κλειδί» με το οποίο πολλαπλασίασε την αξία και την σημασία τους. Το «κλειδί» αυτό ήταν οι προθέσεις.

Για του λόγου το αληθές, να αναφέρουμε ότι το ιστορικό αυτό γεγονός το έχει τονίσει και ο διάσημος Γάλλος γλωσσολόγος Meillet *«Τα Λατινικά ως λόγια γλώσσα, είναι ανάπτυπο των Ελληνικών. Ο Κικέρων μεταφέρει στην Λατινική, την Ελληνική ρητορική και φιλοσοφία. Ο Χριστιανισμός ακολούθως συνετέλεσε και αυτός στην επίδραση των Ελληνικών επί των Λατινικών. Το Λατινικό λεξιλόγιο είναι μετάφραση του αντιστοίχου Ελληνικού, και για αυτό τα Λατινικά δεν παραμέρισαν τα Ελληνικά στην Ανατολή. Διότι η μίμηση δεν είχε αρκετό γόητρο ώστε να αντικαταστήσει το πρωτότυπο.»*.

Μόνο και μόνο όσον αφορά τους επιστημονικούς όρους, όπου η συντριπτική πλειοψηφία των λέξεων είναι Ελληνικές, οι ξένες γλώσσες στην κυριολεξία θα κατέρρεαν χωρίς την Ελληνική. Η Ελληνική είναι η μοναδική γλώσσα η οποία είναι πραγματικά αυτόφωτη χωρίς να εξαρτάται από καμία άλλη. Δύο εκ του πλήθους ξένων επιστημόνων που το έχουν διαπιστώσει αυτό είναι οι Jean Bouffartigue και Anne-Marie Delrieu. Στο βιβλίο τους *«Οι Ελληνικές ρίζες στην Γαλλική γλώσσα»* διαβάζουμε *«Η κατανόηση της δικής μας γλώσσας, η εκ νέου ανακάλυψη της ουσίας της – να ποιά είναι η χρησιμότητα του να γνωρίζει κανείς τις Ελληνικές ρίζες. Οι Ελληνικές ρίζες δίνουν στην Γαλλική το πιο βαθύ στήριγμά της και συγχρόνως της παρέχουν την πιο υψηλή δυνατότητα για αφαίρεση. Μακρινή πηγή του πολιτισμού μας, η Ελλάδα βρίσκεται ζωντανή μέσα στις λέξεις που λέμε. Σχηματίζει κάθε μέρα την γλώσσα μας»*.

Υπάρχουν ακόμα σοβαρές απόψεις έγκριτων ξένων επιστημόνων, που υποστηρίζουν ότι μέχρι και τα Σανσκριτικά (αρχαία Ινδικά) προέρχονται από τα Ελληνικά. «Ο πρώτος ο οποίος παρατήρησε αυτήν την ομοιότητα των ριζών είναι ο Φ. Μπάγιερ (1690-1738), καθηγητής γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο της Αγ. Πετρούπολης, καταλήγοντας στα συμπεράσμα ότι τα σανσκριτικά προέρχονται από τα Ελληνικά.» συμπέρασμα στο οποίο είχε καταλήξει στα τέλη του περασμένου αιώνας και ο Γερμανός Βορρ. Η συντακτική ομάδα του περιοδικού «Halcon – Ιέραξ» μας λέει «Συγκρίνοντας καλά την Σανσκριτική με την αρχαία Ελληνική, εύκολα αντιλαμβανόμεθα ότι η Ελληνική όχι μόνο είναι πιο αρχαία, αλλά και ότι επί πλέον όλοι οι συντακτικοί και γραμματικοί τύποι της είναι ανώτεροι και μεγαλύτερας γλωσσικής αξίας. Η δε σύνταξις καθ'υπόταξιν είναι καθαρά Ελληνική». Ας μην ξεχνάμε ότι ο Μέγας Αλέξανδρος προσπάθησε με την εκστρατεία του, εκτός όλων των άλλων, και να «συναγωνιστεί» τους Έλληνες που είχαν εκστρατεύσει στην Ανατολή πριν από αυτόν, τον Ηρακλή και τον Διόνυσο δηλαδή. Τα «Διονυσιακά» του Νόννου, έπος το οποίο περιγράφει την εκστρατεία του Διονύσου στις Ινδίες (αντίστοιχο με αυτά του Ομήρου), σώζεται μέχρι σήμερα. Ακόμα και κατά την διάρκεια της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ινδία, διασώζονται απο του ιστορικούς της εποχής στοιχεία που επαληθεύουν την πανάρχαια παρουσία των Ελλήνων στις Ινδίες .

Επειδή μπορεί κάποιος να σκεφτεί σε αυτό το σημείο ότι το Ελληνικό αλφάβητο είναι Φοινικικής προελεύσεως, να αναφέρουμε απλά ότι τέτοιες αντιεπιστημονικές θεωρίες είναι προ πολλού ξεπερασμένες καθώς η αξιοπιστία τους έχει κλονιστεί σοβαρά από διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα. Απορίας άξιον είναι το γεγονός ότι η ύπαρξη των ευρημάτων αυτών δεν αναφέρεται πουθενά στα Ελληνικά (;) σχολεία, όπου προβάλλεται ως δεδομένη και αδιαμφισβήτητη η θεωρία της Φοινικικής προελεύσεως. Ένα από τα καρφιά στο φέρετρο της θεωρίας αυτής είναι και το κεραμικό θραύσμα που βρέθηκε στην νησίδα «Γιούρα» των Βορείων Σποράδων από τον Αρχαιολόγο Α. Σαμψών. Χρονολογήθηκε το 5.500-6.000 π.Χ. και φέρει καθαρά πάνω του εγχάρακτα τα γράμματα Α, Δ και Υ. Να σημειώσουμε εδώ ότι οι Φοίνικες προτοεμφανίστηκαν στην ιστορία το 1.300 π.Χ. Και αυτό το εύρημα δεν είναι «μόνο» του. Τα γράμματα Μ, Ν, Κ, Χ, Ξ, Π, Ο, και Ε διακρίνουμε σε πρωτοκυκλαδικά αγγεία της Μήλου τα οποία είναι της 3 π.Χ. χιλιετίας. Επιπλέον υπάρχει και η λίθινη σφραγίδα των Γιαννιτών που ανακαλύφθηκε από τον αρχαιολόγο Π. Χρυσοστόμου η οποία χρονολογείται την 5 π.Χ. χιλιετία. Ακόμη η επιγραφή του Δισπηλιού που ανεσύρθη από τον καθηγητή Γ. Χουρμουζιάδη χαρακτηρίστηκε ως η πρώτη γραφή του κόσμου, αφού χρονολογήθηκε από τον «Δημόκριτο» βάσει της μεθόδου του «άνθρακα 14» με απόλυτη ακρίβεια στο 5.250 π.Χ. Τέλος να αναφέρουμε τον δίσκο της Φαιστού ο οποίος χρονολογείται (με τις πιο συντηρητικές απόψεις) στο 1.700 π.Χ. και φέρει σύμβολα τα οποία όμως είναι τυπωμένα με κινητά στοιχεία (σφραγίδες), και για

αυτόν τον λόγο το εύρημα αυτό αποτελεί το αρχαιότερο δείγμα τυπογραφίας του κόσμου. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκε πηλός εξαιρετικής ποιότητας εις τον οποίον αφού απετυπώθησαν οι χαρακτήρες ο δίσκος εψήθη.

Το 1989, στο υπ αριθμ. 16 τεύχος του αρχαιολογικού περιοδικού «NESTOR», το οποίο εκδίδει το πανεπιστήμιο της Ινδιάνας, ο καθηγητής Πώλ Φώρ ανακοινώνει ότι στην Ιθάκη του 2.700 π.Χ. μιλούσαν και έγραφαν Ελληνικά. Με την βοήθεια χαραγμένης εικόνας πλοίου επάνω στο όστρακο και σε σύγκριση με την ήδη αποκρυπτογραφημένη Γραμμική Γραφή Β' ο καθηγητής Φώρ κατώρθωσε να διαβάσει «Νύμφη με έσωσε». Εδιάβασε ακόμα, αναγνωρίζοντας αριθμητικά και συλλαβές «Ιδού εγώ ο Αρεάδης δίδω εις την άνασσα Θεά Ρέα 100 αίγες, 10 πρόβατα...». Σημειωτέον ότι ακόμα και σήμερα διδάσκεται στα Ελληνικά σχολεία η άποψη ότι τα χρόνια του Ομήρου δεν υπήρχε γραφή και συνεπώς τα δύο έπη (Ιλιάδα και Οδύσεια) μεταφέρονταν από γενεά σε γενεά προφορικώς (κάτι το οποίο ούτως ή άλλως μόνο και μόνο βάσει της κοινής λογικής είναι αδύνατον).

Είς την Ελληνικήν γλώσσα τέλος παρατηρούνται όλα τα γλωσσολογικά φαινόμενα, πχ. αφομοίωση (είς φθόγγος γίνεται όμοιος με άλλον), εναλλαγή (χρησιμοποίηση άλλου φθόγγου αντ' άλλου), συγχώνευση (ενοποίηση πολλών φθόγγων), ανομοίωση (αποβολή του ενός εκ των δύο ομοίων φθόγγων της ίδιας λέξεως), ανταλλαγή (αμοιβαία αλλαγή φθόγγων) κλπ κλπ.

Ορισμένοι μάλιστα ήχοι όπως το Γ το Δ το Θ το Χ και το Ψ αποτελούν πολύ μεταγενέστερη και αποκλειστικά Ελληνική επινόηση, αφού δεν τους συναντάμε σε άλλη γλώσσα έστω και αν περιέχονται στις δανεισμένες Ελληνικές λέξεις.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Τα Ελληνικά είναι η μόνη γλώσσα στον κόσμο που ομιλείται και γράφεται συνεχώς επί 4.000 τουλάχιστον συναπτά έτη, καθώς ο Arthur Evans διέκρινε τρεις φάσεις στην ιστορία της Μηνωικής γραφής, εκ των οποίων η πρώτη απο το 2000 π.Χ. ως το 1650 π.Χ. Μπορεί κάποιος να διαφωνήσει και να πεί ότι τα Αρχαία και τα Νέα Ελληνικά είναι διαφορετικές γλώσσες, αλλά κάτι τέτοιο φυσικά και είναι τελείως αναληθές.

Ο ίδιος ο Οδυσσεάς Ελύτης είπε *«Εγώ δεν ξέρω να υπάρχει παρά μία γλώσσα, η ενιαία Ελληνική γλώσσα. Το να λέει ο Έλληνας ποιητής, ακόμα και σήμερα, ο ουρανός, η θάλασσα, ο ήλιος, η σελήνη, ο άνεμος, όπως το έλεγαν η Σαπφώ και ο Αρχίλοχος, δεν είναι μικρό πράγμα. Είναι πολύ σπουδαίο. Επικοινωνούμε κάθε στιγμή μιλώντας με τις ρίζες που βρίσκονται εκεί. Στα Αρχαία.»*. Ο μεγάλος διδάσκαλος του γένους Αδαμάντιος Κοραής είχε πεί *«Όποιος χωρίς την γνώση της Αρχαίας επιχειρεί να μελετήσει και να ερμηνεύσει την Νέαν, ή απατάται ή απατά.»*. Ενώ ο Γιώργος Σεφέρης γράφει *«Από την εποχή που μίλησε ο Όμηρος ως τα σήμερα, μιλούμε, ανασαίνουμε και τραγουδούμε την ίδια γλώσσα.»*

Παρόλο που πέρασαν χιλιάδες χρόνια, όλες οι Ομηρικές λέξεις έχουν διασωθεί μέχρι σήμερα. Μπορεί να μην διατηρήθηκαν ατόφεις, άλλα έχουν μείνει στην γλώσσα μας μέσω των παραγώγων τους. Μπορεί να λέμε νερό αντί για ύδωρ αλλά λέμε υδροφόρα, υδραγωγείο και αφυδάτωση. Μπορεί να μην χρησιμοποιούμε το ρήμα δέρκομαι (βλέπω) αλλά χρησιμοποιούμε την λέξη οξυδερκής. Μπορεί να μην χρησιμοποιούμε την λέξη αυδή (φωνή) αλλά παρόλα αυτά λέμε άναυδος και απήυδησα. Τα παραδείγματα που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε εδώ είναι πραγματικά αμέτρητα.

Η Γραμμική Β' είναι και αυτή καθαρά Ελληνική, γνήσιος πρόγονος της Αρχαίας Ελληνικής. Ο Άγγλος αρχιτέκτονας Μάικλ Βέντρις αποκρυπτογράφησε βάση κάποιων ευρημάτων την γραφή αυτή και απέδειξε την Ελληνικότητά της. Μέχρι τότε φυσικά όλοι αγνοούσαν πεισματικά έστω και το ενδεχόμενο να ήταν Ελληνική... Το γεγονός αυτό έχει τεράστια σημασία καθώς πάει τα Ελληνικά αρκετούς αιώνες ακόμα πιο πίσω στα βάθη της ιστορίας. Αυτή η γραφή σίγουρα ξενίζει, καθώς τα σύμβολα που χρησιμοποιεί είναι πολύ διαφορετικά από το σημερινό Αλφάβητο. Παρόλα αυτά η προφορά είναι παραπλήσια, ακόμα και με τα Νέα Ελληνικά. Για παράδειγμα η λέξη «ΤΟΚΟΣΟΤΑ» σημαίνει «Τοξότα» (κλητική). Είναι γνωστό ότι «κ» και «σ» στα Ελληνικά μας κάνει «ξ» και με μια απλή επιμεριστική ιδιότητα όπως κάνουμε και στα μαθηματικά βλέπουμε ότι η λέξη αυτή εδώ και τόσες χιλιετίες δεν άλλαξε καθόλου. Ακόμα πιο κοντά στην Νεοελληνική, ο «άνεμος», που στην Γραμμική Β' γράφεται «ΑΝΕΜΟ», καθώς και «ράπτης», «έρημος» και «τέμενος» που είναι αντίστοιχα στην Γραμμική Β' «ΡΑΡΤΕ», «ΕΡΕΜΟ», «ΤΕΜΕΝΟ», και πολλά άλλα παραδείγματα.

Ένα μικρό πείραμα

Ο γνωστός τραγουδιστής Διονύσης Σαββόπουλος έχει διαπιστώσει ότι η προφορά των μακρών και των βραχέων φωνηέντων είναι εγγενής και αυθύπαρκτη στην Ελληνική γλώσσα, παρά την κακοποίηση που έχει υποστεί αυτή με την κατάργηση των τόνων και των πνευμάτων. Όπως περιγράφει και ο ίδιος:

«Έδωσα σε έναν ανύποπτο νέο που παρευρίσκετο στο στούντιο να διαβάσει λίγες φράσεις. Εκεί μέσα είχα βάλει σκοπίμως την ίδια λέξη ως επίθετο και ως επίρρημα, διότι είχα πάντα την περιέργεια να διαπιστώσω αν προφέρουμε διαφορετικά το ωμέγα από το όμικρον. Μαγνητοφωνήσαμε τις φράσεις 1. Είναι ακριβώς αυτός ο αναπτήρας και 2. Ναι, ακριβώς αυτό ήθελα να πώ. Ελάχιστη διαφορά στο αυτί, ο ηχολήπτης μόνο επέμενε ότι το δεύτερο ήταν κάπως πιο φαρδύ. Τότε συνδέσαμε τον παλμογράφο. Το διάγραμμα του επιρρήματος που γράφεται με ωμέγα είναι πολύ πλουσιότερο. Καταπληκτικό! Ο παλμογράφος μου φάνηκε σαν μια σκαπάνη που κάτω από το έδαφος της καθημερινής ομιλίας ανακαλύπτει αυτό που δεν έπαψε ποτέ να υπάρχει, έστω μέσα σε χειμερία νάρκη, αυτό που συνειδητοποίησαν και προσπάθησαν να μνημειώσουν οι Αλεξανδρινοί 2.300 χρόνια πριν. Τίποτε δεν χάθηκε. Όλα υπάρχουν».

Άλλωστε η ίδια η γλώσσα είναι ξεκάθαρη. Το «όμικρον» είναι «ο» αλλά μικρό, ενώ το «ωμέγα» είναι και αυτό μεν «ο», είναι μέγα όμως, σαν δύο όμικρον μαζί, και ακόμα και το σύμβολό του είναι πραγματικά σαν δύο όμικρον κολλημένα. Μέγα και σε διάρκεια λοιπόν. Για αυτό όταν θέλουμε να γράψουμε το επιφώνημα θαυμασμού «πω πω» χρησιμοποιούμε ενστικτωδώς το ωμέγα και όχι το όμικρον. Γραμμένο με όμικρον φαίνεται γελοίο.

Πολλοί ίσως να μην καταλαβαίνουν την τεράστια σημασία του πειράματος αυτού. Είναι εκτός όλων των άλλων και μια τρανταχτή απόδειξη για την συνέχεια της Ελληνικής φυλής, καθώς κάτι τέτοιο θα μπορούσε να παραμείνει στην γλώσσα μόνο περνώντας την γλώσσα από τον γονέα στο παιδί, σε αντίθετη περίπτωση θα είχε χαθεί.

Υπολογίζοντας όμως έστω και με τις συμβατικές χρονολογίες, οι οποίες τοποθετούν τον Όμηρο γύρω στο 1.000 π.Χ., έχουμε το δικαίωμα να ρωτήσουμε: Πόσες χιλιετίες χρειάστηκε η γλώσσα μας από την εποχή που οι άνθρωποι των σπηλαίων του Ελληνικού χώρου την πρωτοάρθρωσαν με μονοσύλλαβους φθόγγους μέχρι να φτάσει στην εκπληκτική τελειότητα της Ομηρικής επικής διαλέκτου, με λέξεις όπως «ροδοδάκτυλος», «λευκώλενος», «ωκύμορος», κτλ; Ο Πλούταρχος στο «Περί Σωκράτους δαιμονίου» μας πληροφορεί ότι ο Αγησίλαος ανεκάλυψε στην Αλίαρτο τον τάφο της Αλκμήνης, της μητέρας του Ηρακλέους, ο οποίος τάφος είχε ως αφιέρωμα «πίνακα χαλκούν έχοντα γράμματα πολλά θαυμαστά, παμπάλαια...». Φανταστείτε περί πόσο παλαιάς γραφής πρόκειται, αφού οι ίδιοι οι αρχαίοι Έλληνες την χαρακτηρίζουν «αρχαία»...

Φυσικά δεν γίνεται ξαφνικά, «από το πουθενά» να εμφανιστεί ένας Όμηρος και να γράψει δύο λογοτεχνικά αριστουργήματα, είναι προφανές ότι από πολύ πιο πριν πρέπει να υπήρχε γλώσσα (και γραφή) υψηλού επιπέδου. Πράγματι, από την αρχαία Ελληνική Γραμματεία γνωρίζουμε ότι ο Όμηρος δεν υπήρξε ο πρώτος, αλλά ο τελευταίος και διασημότερος μιάς μεγάλης σειράς επικών ποιητών, των οποίων τα ονόματα έχουν διασωθεί (Κρεώφυλος, Πρόδικος, Αρκτίνος, Αντίμαχος, Κιναιίθων, Καλλίμαχος) καθώς και τα ονόματα των έργων τους (Φορωνίς, Φωκαΐς, Δαναΐς, Αιθιοπίς, Επίγονοι, Οιδιπόδεια, Θήβαις...) δεν έχουν όμως διασωθεί τα ίδια τα έργα τους.

Η ΕΥΛΥΓΙΣΙΑ

Στα Ελληνικά υπάρχει μία μεγάλη ελευθερία ως προς τον σχηματισμό προτάσεων. Για παράδειγμα η φράση «Ο κλέφτης άρπαξε την τσάντα» μπορεί να διατυπωθεί με τους εξής 6 διαφορετικούς τρόπους:

Ο κλέφτης άρπαξε την τσάντα

Ο κλέφτης την τσάντα άρπαξε

Άρπαξε την τσάντα ο κλέφτης

Άρπαξε ο κλέφτης την τσάντα

Την τσάντα άρπαξε ο κλέφτης

Την τσάντα ο κλέφτης άρπαξε

Η σημασία αυτού δεν είναι καθόλου μικρή. Πρώτα από όλα μπορούμε με τις ίδιες ακριβώς λέξεις να τονίσουμε διαφορετικά πράγματα, αποδίδοντας πιά ακριβείς έννοιες / νοήματα. Για παράδειγμα όταν ξεκινάμε την φράση με την λέξη «άρπαξε» τότε δίνουμε ιδιαίτερη έμφαση στην πράξη, ενώ αν ξεκινήσουμε με την λέξη «την τσάντα» τότε δίνουμε έμφαση στο αντικείμενο. Μπορούμε να εκφράσουμε καλύτερα τις σκέψεις μας και τον ψυχικό μας κόσμο. Έχουμε πολύ μεγαλύτερη επιλογή, δεν μας περιορίζει η γλώσσα βάζοντάς μας σε καλούπια.

Δεύτερον, μπορούμε να μεταβάλλουμε την ηχητική εκφορά της κάθε φράσεως, ανάλογα ίσως και με τα συμφραζόμενα, ώστε να παράγεται κάθε φορά το πιά επιθυμητό αποτέλεσμα. Αυτή η ιδιότητα της γλώσσας, έχει άμεση επίδραση σε κάτι που αναφέραμε νωρίτερα, στην μουσικότητά της.

ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ

Αυτό που οι Έλληνες και ο Όμηρος ε γνώριζαν πρό αμνημονεύτων ετών, έρχεται να το επιβεβαιώσει η σημερινή επιστήμη. Η εφημερίδα «Ο Κόσμος του Επενδυτή» δημοσιεύει άρθρο με τον τίτλο «Ο Όμηρος κάνει καλό στην... καρδιά». Δηλαδή αυτό που καταγράφει ο Ιάμβλιχος «Χρήσθαι δέ και Ομήρου και Ησιόδου λέξεσιν εξειλεγμέναις πρός επανόρθωσιν» και ο Πλούταρχος στο «Δια μουσικής ιάσασθαι». Η έρευνα αυτή, η οποία υποστηρίζει ότι το να απαγγέλει κανείς στίχους του Ομήρου κάνει καλό στην καρδιά, έχει δημοσιευτεί από τα έγκριτα ξένα περιοδικά «American Journal of Physiology», «Scientific American» και «Time».

Εκτός από την καρδιά, τα αρχαία Ελληνικά φαίνεται να κάνουν καλό και στις περιπτώσεις δυσμάθειας, όπως διαβάζουμε στο άρθρο της εφημερίδας «Καθημερινή». Στο άρθρο υπάρχει βέβαια ένα λάθος που επισημαίνεται από δελτίο τύπου του «Ανοικτού Ψυχοθεραπευτικού Κέντρου»: τα αποτελέσματα της έρευνας δεν αφορούν δυσλεξία αλλά δυσμάθεια. Τριετής έρευνα που διεξήχθη από το «Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο» δείχνει ότι τα παιδιά που μαθαίνουν αρχαία Ελληνικά έχουν σημαντική βελτίωση σε σχέση με τα άλλα παιδιά όσον αφορά δοκιμασίες στην αντιγραφή σχημάτων, διάκριση γραφημάτων, μνήμη σχημάτων, μνήμη εικόνων και συναρμολόγηση αντικειμένων. Τα παιδιά και των δύο ομάδων αξιολογήθηκαν με τις ίδιες δοκιμασίες τόσο πριν όσο και μετά από τα μαθήματα των αρχαίων Ελληνικών.

ΕΙΔΗ ΓΡΑΦΗΣ

Σήμερα είναι γνωστές τρεις κατηγορίες γραφής, στις οποίες μπορούν να υπαχθούν όλες οι γνωστές γλώσσες του κόσμου. Η ιερογλυφική, η συλλαβική και η αλφαβητική. Μιλάμε πάντα για γλώσσες γραφής και ομιλίας και όχι για νοηματικές, οι οποίες και δεν ενδιαφέρουν το παρόν κείμενο.

· Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι ιερογλυφικές. Είναι οι γραφές στις οποίες κάθε λέξη είναι και ένα ιδεόγραμμα. Είναι

προφανές ότι αποτελούν την απλούστερη μορφή γραφής, χρειάζεται όμως να επινοηθεί ένα σύμβολο για κάθε έννοια. Για τον λόγο αυτό οι ιερογλυφική είναι η πρώτη γραφή που επινόησε ο άνθρωπος.

· Στην δεύτερη ανήκουν οι συλλαβικές γραφές, στις οποίες υπάρχει ένα σύνολο από συλλαβές οι οποίες και αποτελούν τις λέξεις. Παράδειγμα τέτοιας γραφής είναι η περίφημη Γραμμική Β', όπου κάθε συλλαβή αποτυπώνεται με ένα διαφορετικό σημείο-σύμβολο (88 συνολικά σημεία). Οι συλλαβικές γραφές ήταν το επόμενο βήμα στην εξέλιξη της γλώσσας. Αποτέλεσε σαφή βελτίωση αυτής των ιδεογραμμάτων και πρόδρομος της αλφαβητικής γραφής.

· Τέλος έχουμε την Τρίτη κατηγορία, την αλφαβητική / φθογγική γραφή, την οποία χρησιμοποιούμε και σήμερα. Η ευελιξία και ακρίβεια τούτης στην απόδοση των νοημάτων, σε σχέση με τις δύο προαναφερθείσες κατηγορίες, είναι χαρακτηριστική. Σε όλες τις γραφές τέτοιου τύπου χρειάζονται το πολύ 30 γράμματα, συνδυασμοί των οποίων μπορούν να αποτυπώσουν την οποιαδήποτε λέξη και έννοια.

Μπορεί κάποιος σε αυτό το σημείο να αναρωτηθεί, λοιπόν, για ποιόν λόγο αναφέρουμε την γραφή ενώ το θέμα μας είναι η γλώσσα. Ο λόγος είναι πολύ απλός. Το σύστημα γραφής έχει άμεση επίδραση στην ίδια την γλώσσα. Για παράδειγμα όταν στην Κινεζική αντιστοιχεί ένα μόνο σύμβολο σε πολλές έννοιες (π.χ. «σι» μπορεί να σημαίνει οτιδήποτε από τις ακόλουθες λέξεις «γνωρίζω, είμαι, ισχύς, κόσμος, όρκος, αφήνω, θέτω, αγαπώ, βλέπω, φροντίζω, περπατώ, σπίτι κ.τ.λ.»), αυτό έχει ως συνέπεια να επηρεάζεται και ο προφορικός λόγος. Μια γλώσσα για να θεωρείται σημαντική θα πρέπει να χαρακτηρίζεται εκτός των άλλων και από ακριβολογία. Δεν μπορεί να αφήνει χώρο για παρερμηνείες, ούτε και να παραπέμπει αυτόν που τη χρησιμοποιεί στα συμφραζόμενα μιάς λέξης για να καταλάβει το νόημά της.

Έχοντας λοιπόν υπόψιν όλα αυτά, μπορούμε αμέσως να διαπιστώσουμε ότι μια γλώσσα σαν την παραδοσιακή Κινεζική, είναι σαφώς μικρότερης γλωσσικής αξίας από τις υπόλοιπες γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου. Ιδιαίτερα η έλλειψη της πρακτικότητάς της έχει γίνει φανερή και στους ίδιους τους Κινέζους που την χρησιμοποιούν. Το ότι η κάθε λέξη είναι ένα ιδεόγραμμα, σημαίνει ότι υπάρχουν 50.000 ιδεογράμματα τα οποία είναι παντελώς αδύνατον να μάθει κανείς. Ακόμα και οι πιο επιφανείς Κινέζοι ακαδημαϊκοί δεν γνωρίζουν όλα τα ιδεογράμματα της γλώσσας τους. Αντίθετα μια γλώσσα σαν την δική μας μπορεί να αποτυπώσει κάθε πιθανή λέξη χρησιμοποιώντας συνδυασμούς μόλις 24 συμβόλων. Επιπλέον η γλώσσα αυτή καταντάει ένα εξοντωτικό τέστ μνήμης, αντί σαν τις Ευρωπαϊκές να είναι ένα εργαλείο που να ακονίζει το μυαλό.

Τέλος αξίζει να αναφέρουμε ότι μόνο η Ελληνική γλώσσα έχει περάσει και από τα τρία αυτά στάδια στην μακραίωνη πορεία της. Αυτό το γεγονός από μόνο του λέει πολλά. Και αυτό διότι αναγκάστηκε να εξελιχθεί από μόνη της, χωρίς βοήθεια από κάποια

άλλη γλώσσα, αφού δεν υπήρχε ισάξια ή ανώτερη γλώσσα από την οποία να μπορεί να δανειστεί στοιχεία.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Στην παρούσα μελέτη, έχουν αναφερθεί σχόλια για την γλώσσα μας κυρίως (για ευνόητους λόγους) ξένων συγγραφέων. Είναι κρίμα που δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε σχόλια από ένα σωρό Έλληνες συγγραφείς καθώς αμέσως το κείμενο θα χαρακτηριστεί ρατσιστικό, φασιστικό, ή οτιδήποτε άλλο. Πρέπει κάποια στιγμή αυτή η ξενομανία να σταματήσει. Αν πεί κάτι πρώτα Έλληνας δεν του δίνουμε σημασία, ενώ αν πεί το ίδιο ακριβώς πράγμα ξένος τότε αλλάζει το πράγμα και ναι, να το πάρουμε στα σοβαρά. Τέλος, αν κάποιος επιθυμεί να αντικρούσει ή να υποβαθμίσει την μελέτη αυτή, τότε να ξέρει πως θα πρέπει πρώτα να το κάνει για τον Γκαίτε, τον Βολταίρο και ένα σωρό παγκοσμίως αναγνωρισμένα πνεύματα. Αναρωτηθείτε το εξής: Εκείνοι τι λόγο έχουν για να εκθειάσουν την δική μας γλώσσα;

